

יוסי ענבר

שחר בוקמן
עורך אקולוגיה וסביבה

ציטוט מומלץ

ענבר י ובוקמן ש. 2020. דבר העורך.
אקולוגיה וסביבה 11(4): 5.

האשפה היא מראה של האדם ושל החברה. אתר הטמנת הפסולת נימרה, 2018 | צילום: עמרי יוסף עומסי, רשות הטבע והגנים

17 בינואר, 2021

גיליון חורף 2020 / כרך 11(4) / פסולת

דבר העורך

"רק משום שאנשים לא מוצאים שימוש למשהו ומשליכים אותו, לא אומר שהוא זבל"

— אנדי וורהול

קוראות וקוראים יקרים,

האשפה היא מראה של האדם ושל החברה. בסימון של רבות מהפעילויות האנושיות, חפץ כלשהו מוגדר כחסר תועלת ונזרק לפח האשפה, אף על פי שאדם אחר יכול להפיק ממנו תועלת. פח הזבל המשפחתי יכול להעיד רבות על בעליו – מעמד

חברתי-כלכלי, תזונה, הרגלי הקניות, תחביבים, גיל הילדים במשפחה, אמונה דתית ועוד.

בעוד פח הזבל מעיד על בעליו, ההתייחסות הלאומית לאשפה מעידה רבות על החברה: עד כמה אנו נכונים לטפל בשורש הבעיה ולהפחית את הגורמים היוצרים אשפה מלכתחילה; אם אנו נכונים לטרוח ולהפריד פסולת במקור גם ללא תועלת ישירה לנו; עד כמה המדינה מסוגלת להקים מערך לאומי יעיל לאיסוף אשפה, להפרדה, למיון, למחזור ולסילוק – דבר המצריך תכנון ארוך טווח ומדיניות **יציבה** לאורך זמן; אם הרשויות המקומיות, הממשלה והתעשייה מסוגלות לשלב ידיים וליצור שווקים משניים לפסולת; עד כמה אנו יכולים להרחיק ראות ולבחור פתרון קצה מקיים לפסולת בלתי ניתנת למחזור. גם השלכת פסולת ברשות הרבים היא ראי להתייחסות שלנו למרחב הציבורי ולטבע.

פתרון בעיות סביבתיות בכלל, וטיפול בפסולת וסילוקה בפרט, משולים לריצת מרתון. במהלך 30 שנות קיום המשרד להגנת הסביבה הושגו הישגים רבים בתחום הפסולת, ובהם: סגירת מאות מזבלות מזהמות, פתיחת אתרי הטמנה מוסדרים, הטלת היטל הטמנה (וצבירת כסף בקרן ייעודית לסיוע לפעולות לקידום מניעת הטמנה) וחקיקת חוקי אחריות יצרן, כדוגמת פיקדון על מכלי משקה, אריזות, צמיגים, שקיות ופסולת אלקטרונית. השלב הבא המתבקש הוא פעולות למניעת ייצור פסולת והטמנתה.

בעשור האחרון מדיניות הטיפול בפסולת "מזוגת". חוסר רציפות שלטונית מביא לתחלופה תכופה של שרי הגנת הסביבה, ובעטיה נעשים ניסיונות חוזרים לקביעת אסטרטגיות שונות לטיפול בפסולת. בעקבות זאת נוצרת אי-ודאות שאינה מאפשרת לציבור, לרשויות המקומיות וליזמים לקבל החלטות. יש לכך דוגמאות רבות. בתחילת העשור הוחלה תוכנית מקיפה להפרדת פסולת במקור, שנועדה בעיקר להפריד פסולת אורגנית נקייה מהזרם היבש וליצור זרמי פסולת איכותיים, אך היא נגנזה לאחר השקעה כספית רבה. הוקמו מתקני מיון שתפוקתם נמוכה ותוצרתם אינה איכותית. מכיוון שאתרי ההטמנה קרובים להתמלא, נבנתה תוכנית אסטרטגית שכללה בין השאר הקמת מתקני 'השבה לאנרגיה' (משרפות פסולת), אך היא הוקפאה על-ידי השרה גמליאל. לא ניתן לחזות מה יעלה בגורל התוכנית החדשה שהמשרד מגבש, בייחוד בימים אלה בשל נפילת הממשלה. על אף מאמצים רבים טרם הצליחו להעביר חקיקה בתחום פסולת הבניין, שיוצרת מפגע חמור ברשות הרבים.

הגיליון שלפניכם, שנכתב על-ידי מיטב המומחות והמומחים בתחום הפסולת בישראל, משרטט תמונה של משק פסולת הנמצא בפרשת דרכים. לצד האתגרים הרבים שתיארנו, קריאה בגיליון תספק הצעות, תובנות וכלים לקבלת החלטות מושכלת שיכולות לקדם הפחתת ייצור פסולת, העלאת שיעורי המחזור, הפחתה משמעותית מאוד של הטמנת הפסולת הביתית ופתרון לבעיית פסולת הבניין. המפתחות נמצאים בידי מקבלי ההחלטות בממשלה, והיא זו שנדרשת לקבע במסמרות פתרונות שכאלה.

קריאה נעימה,

יוסי ענבר ושחר בוקמן